

84
151

Ігор Гирич

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ:
конструктор української модерної нації

«СМОЛОСКИП»

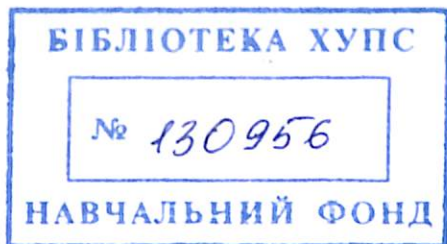
94
Г 51

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ім. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

Ігор Гирич

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ: конструктор української модерної нації

*До 150-річчя з дня народження
Михайла Грушевського*

Київ
«СМОЛОСКИП»
2016

УДК 94(477)(092)Грушевський
ББК 63.3(4Укр)6-8Грушевський
Г51

У книзі знаного грушевськознавця Ігоря Гирича представлені його найголовніші праці про життя та діяльність великого історика і громадсько-політичного діяча Михайла Грушевського, написані у 1990-х – 2010-х роках. Наголос у студіях зроблено на суспільно-політичний аспект діяльності історика, його внесок в ідеологію українського руху кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Видання призначається для науковців, студентів і всіх, хто цікавиться історією.

Затверджено до друку на засіданні
Вченої ради Інституту української археографії
та джерелознавства ім. М. Грушевського НАНУ
(Протокол № 5 від 7 червня 2016 року)

*Видання здійснено завдяки фінансовій підтримці
Видавничого фонду Ірини Турченко
(нар. 1926 р. на Холмщині – пом. 2008 р. в Канаді)*

ISBN 978-617-7173-55-9 (ТОВ «Смолоскип»)
ISBN 978-617-7321-03-2 (МБФ «Смолоскип»)

© Ігор Гирич, 2016
© «Смолоскип», 2016

ЗМІСТ

Переднє слово	5
АРХІВНА СПАДЩИНА М. ГРУШЕВСЬКОГО	9
Документи академіка М. С. Грушевського у фонді 1235 ІЦЦА України у м. Києві	11
Щоденник М. Грушевського як історичне джерело ..	29
Неопубліковане в київській архівній спадщині М. Грушевського й справа видання повного зібрання творів історика	40
Спадщина М. Грушевського і сьогодення	48
Знищені мистецька збірка і архів Михайла Грушевського в його київській оселі	74
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ І НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	83
Державницький напрям і народницька школа в українській історіографії (на тлі стосунків Михайла Грушевського і В'ячеслава Липинського)	85
«Народництво» та «державництво» в українській історіографії: проблема змістовного наповнення понять	112
Політична публіцистика Михайла Грушевського ...	144
«Носитель державної українсько ідеї»	162
Публіцистика Михайла Грушевського на сторінках «Літературно-наукового вісника» у 1907–1914 рр.	166
Михайло Грушавський: публіцистика української революції (1917–1919)	190
Рецензійний жанр у творчості М. Грушевського	218

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	239
Деякі питання організації М. С. Грушевським археографічної роботи у львівській період життя (1894–1914)	241
Михайло Грушевський у 1904–1905 рр. (За його щоденником)	274
Щоденник Михайла Грушевського за 1910 рік	352
Михайло Грушевський і церква	357
Михайло Грушевський і УАПЦ	374
Наукове товариство ім. Т. Шевченка як культурно- політичний проект М. Грушевського	383
ІСТОРІЯ НАПИСАННЯ ОКРЕМИХ ТВОРІВ	405
«Федераліст» очима «самостійника» (до історії написання статті А. Жука «М. Грушевський та СВУ»)	407
Ще до проблеми «Аркас і Грушевський»	437
«Люде смертні, народи вічні»	445
У КОЛІ СУЧАСНИКІВ	451
М. Грушевський та В. Антонович: творчі контакти та суспільно-політичні погляди	453
М. Грушевський і М. Василенко (До історії творчих взаємин)	486
Листи В. Герасимчука до М. Грушевського	504
Листи Михайла Грушевського до Олександра Грушевського (До проблеми взаємин двох братів)	507
М. Грушевський і С. Єфремов на тлі українського суспільно-політичного життя кінця ХІХ – 20-х років ХХ ст.	514
До історії Всеукраїнської Академії наук. Михайло Грушевський і Агатангел Кримський	584
Листи М. Грушевського до В. Кузіва	600
М. Грушевський та І. Франко: громадське і приватне	604
Михайло Грушевський – Євген Чикаленко	679

РЕЦЕНЗІЇ І ПОЛЕМІКА	697
Нове цінне джерело в галузі грушевськознавства ...	699
[Рецензія]	713
Лікарю, вилюкуйся сам!	722
Знакова стаття Омеліяна Пріцака	742
«Звичайне» упередження, або як нам перезформатовувати історичну свідомість.....	774
Чи був М. Грушевський полонофобом? Міркування у зв'язку з відповіддю Лукаша Адамського Віталію Тельваку	786
Бібліографія грушевськознавчих публікацій Ігоря Гирича	801
Іменний покажчик	809
Фотоматеріали	829

«Так, як старинний римлянин або еллін виростав, жив і вмирав у тім переконанні, що держава-громада існує для його щастя і він повинен служити їй і сим завданням її віддати всі сили, все життя, тому що нема взагалі на світі іншої вищої й благороднішої мети, як се служіння своїй громаді-державі, і в такому переконанні виховувала його вся обстановка – релігія, школа, література, театр, мистецтво, всі ті пам'ятки, які він бачив наоколо себе, так повинно бути й на Україні!... Тільки тоді, як держава, громада стане не пустою вівіскою, порожньою декоративною фразою, повторювано лише «для годиться», а дійсним центром мислі і волі, предметом культу, релігії, яким вона була для старинного елліна або римлянина; коли послужити сотворенню Великої України... стане найвищим і найбільшим щастям для кожного свідомого українського громадянина по щирості і по совісті, тоді тільки збудується Велика Україна, і український нарід зможе сказати перед світом, що він послужив загальному ділу людства».

М. Грушевський, «На порозі Нової України»